

Az úszócsúcs

Talán akad még néhány öreg evezős a Teverén, aki emlékszik a Római Úszóegylet által szervezett gyűjtésre, hogy fürdőköpenyt tudjanak venni nekem, amikor olasz bajnok lettem. Bármennyire különösnek tűnik is manapság, akkoriban a sport nem hozott milliárdokat: harmadik osztályon utaztunk, és amint lezajlott a verseny, már indultunk is vissza. Pénzt nem láttunk, csupán erkölcsi megbecsülés meg esetleg ingyen vacsora járt a sikerekért.

A vereség szükséges ahhoz, hogy lehiggadjon az ember, és az életben a sportnál is fájóbb vereségek érhetik. A sportban pontosan tudod, miért vesztedél: a másik jobb volt nálad. A mindennapi életben azonban sokakat az a szubjektív önhittség vezérel, hogy jobb a másiknál. A sport más: mérhető paraméterek alapján győzöl vagy veszítesz, nem pedig mások véleménye alapján.

Én sohasem veszítettem, de kezdtem sejteni, hogy előbb vagy utóbb jöhet egy nálam fiatalabb és erősebb, aki egyszer csak megéreztetni velem a dicsőség mulandóságát. Talán az elbizakodottságom tette, hogy bizonyos dolgokra nem jöttem rá. Szórakoztatott az élet, és „amíg szórakozol, nem veszíthetsz”, tartja egy régi nápolyi mondás.

Ezt a mondást magamra vonatkoztatva úgy alakítanám át, hogy amíg szórakoztam, nem tudtam veszteni.

Kétszer is félbeszakítottam az egyetemi tanulmányaimat – kémia és jogász szakra iratkoztam be –, hogy részt vehessek az ötvenes évek olimpiáin (majd csak negyvenöt évesen jelentkeztem újra vizsgára, és egy dicséretes meg egy sima harmincast kaptam, a legjobb jegyeket).

Nem voltam balhész természetű (gondolták volna?!), életemben összesen kétszer keveredtem verekezésbe: az elsőbe még olimpikon koromban, a helsinki olimpiára való készülés közben. Bolzanóban edzettünk, hogy bírjuk majd a finnországi hideget. Szinte kizárólag német ajkú emberek közé kerültünk, akik éjszaka nagy zajt csapva a szállodánk köré gyűltek, hogy bosszantsanak bennünket. Addig hangoskodtak, míg az edzőnk le nem ment az utcára, hogy udvariasan arra kérje őket, csöndesebben mulassanak, mert aludni szeretnénk.

Erre azok kihívóan becsmérelni kezdték az olasz válogatottat, és kis híján kezet is emeltek az edzőnkre. Néhányan már egy ideje hallgattuk a szóváltást, de visszafogtuk magunkat, ám ezen a ponton hárman – mind nagydarab legények – levonultunk, és ezeket a nevetlen, viselkedni nem tudó fickókat bizony elirányítottuk az ügyeletre.

Másodszor akkor kellett használnom az öklömet, amikor a római Nazionale úton hirtelen fékezésemmel ráijesztettem egy biciklis hentesre, és kis híján elütöttem. Szerencsére csak megijesztette a fékcsikorgás, de leszállt és elkezdett ordibálni velem, pedig én rögtön elnézést kértem tőle. A fenyegetései lassanként felbosszantottak, ezért kiszálltam az autóból, hogy a tudtára adjam: nehezen viselem el, ha ilyen faragatlanul a képembe ordítóznak. Amikor fölébe magasodtam, a biciklijéhez szaladt, és a bicikli

kosarában kutatni kezdett a húsok közt a henteskése után! Szerencsére a pofonom (amelyet tucatnyi filmemben megismételtem) elérte, még mielőtt rám emelte volna a kést, így sikerült véget vetnem az élénk vitának.

Ha már a témánál vagyunk, az igazat megvallva emlékszem egy harmadik, majdnem bunyóra is egy udvariatlan teherautó-sofőrrel egy banális országúti vitában: azzal fenyegetőzött, hogy összetöri a kocsimat. Velem utazott egy barátom, Nino Fuscella is, aki máig emlékszik az esetre.

A teherautó-sofőr lemászott a kabinjából és fenyegetően az autónk elé állt. Kezében valamilyen szerszámot szorongatva felszólított, hogy szálljak ki.

Ezúttal azonban fáradtnak éreztem magam, és kedvem sem volt eleget tenni a felszólításnak. Így hát letekertem az ablakot, és türelmesen kiszóltam neki:

–Rendben, jövök, de találj el az első ütéssel, különben a ma éjszakát kórházban töltöd!

Hátrált egy lépést, leeresztette a szerszámot és sértődötten, római tájszólásban válaszolt:

–Na nézzék csak, micsoda népség! Már nem is szólhat hozzájuk az ember!

Visszamászott a vezetőfülkébe, és teljes gázzal elhajtott.

Az óriáscsecsemő

Amikor belekezdünk *Az ördög jobb és bal keze* forgatásába, előbb ösztönösen fedeztük föl a western vígjátéki elemeit, később pedig már dolgoztunk is rajta. A kamera először Trinità tenyérbemászó képét mutatta világító szemével, kópémosolyával, majd az ő ellentétéként megjelent az én bárgyú, barázdált fizimiskám, és a közönség már dőlt is a nevetéstől; még meg sem mozdultam, de máris kitalálták, hogy mit fogok tenni.

Elementáris, megállíthatatlan folyamat indult be: ha Terence megszólal, én bosszús arcot vágok; ő a fürge, én meg a buldózer; ő egyik zúrból keveredik a másikba, és persze engem is belerángat, ami miatt én mindig feldühödöm. Annyira nem bírom őt elviselni, hogy amikor azt hallom, hogy lövöldözésbe keveredett, reménytelen mosollyal kérdezem: „És megölték?”

A kövér és a sovány; a ravasz és az ostoba; az ész és a kar; a szeretet és a gyűlölet. Ez a dichotómia a filmművészet őskora óta működik, és ezt csak erősíti az az alkímia, amit ketten együtt beindítottunk, függetlenül attól, hogy én véletlenül lettem színész, ő pedig ezt a hivatást választotta. Segített a látható fizikai különbség, de az eltérő életvitel is: miközben én vígan tölttem magamba az ételt (ezt sosem kellett eljátszanom, hiszen a valóságban is így tettem), Terence vigyázott a vonalaira az egész forgatás alatt. Aztán ahogy befejeztük a filmet, eljött hozzám, hogy készítsek neki fokhagymás-paradicsomos spagettit, és végre elengedte magát. Német édesanyja szigorú nevelése a pontosságban és az emberi értékekben vált nála láthatóvá, e téren teljesen azonos elveket vallunk. A spagettilakomák közben az is kiderült, hogy Carlo és Mario még egy közös tulajdonsággal rendelkeznek: ahogyan én kamaszkoromban csak a csodának köszönhetően úsztam meg a San Lorenzónál történt bombázást, ő is a haláltól menekült meg Drezda 1945-ös bombázásakor alig hatévesen, az édesanyjával együtt. Úgy vélem, ha valaki egy ekkora katasztrófát túléli, a korától függetlenül jobban kezd ragaszkodni az életéhez, és ez a mi esetünkben abban a vidámságban, életszeretben nyilvánult meg, amit a párosunk közvetített a közönségnek. Bud és Terence emiatt is az egyetlen olyan páros a film világában, akik még sohasem veszekedtek.

Bud szabadon

Egy barátom, egy domonkos szerzetes egyszer azt mondta nekem:

–Kedves Carlo, ha nem találtuk volna ki magunknak az ördögöt, most nagy bajban lennénk!

Mit tegyünk? Higgyünk vagy ne higgyünk? Az ember termé-szete szerint arra ítéltetett, szerencsére, hogy higgyen valamiben. Még az ateista is hívó: hisz Isten nemlétezésében. Mindannyian hiszünk valamiben: ha azt mondjuk, nem hiszünk, akkor a „nemhívésben” hiszünk és ez is egyfajta hit. Elhitették velünk, hogy ha hiszünk bizonyos dogmákban, halálunk után történik velünk valami, és ezért ezt tettük meg az életünk céljának.

Ez alapján azt gondolhatjuk, hogy valaki úgy játszik az életünkkel, mint egy rulettgolyóval. Én huszonhét éves koromig azt sem tudtam, ki vagyok, de ha erre egyszer rájön az ember, az mindent megváltoztat.

Kiskorában az ember még ösztönlény: eltanulja a dolgokat az őt körülvevő felnőttektől, de nyitott még a jóra, a rosszra egyaránt. Ezt a fajta szabadságot láthattam az amazóniai indiá-noknál, akik ágyékkötőben és íjjal-nyíllal felszerelve járták az őserdőt: ők a legpozitívabb értelemben vett állatok voltak, tiszták, míg meg nem érkeztek a jóhízemű misszionáriusok, akik megtanították nekik, hogy lopni bűn. De azt ki fogja nekik elmagyarázni, hogy mi a bűn?